

Analýza relevantní legislativy a posouzení využitelnosti systému pro města a obce

DC04

CDV/CITIQ/MACHSYSTEMS

Obsah

1	Úvod.....	2
2	Právní předpisy – předběžný výčet.....	3
3	Zpoplatnění obecného užívání pozemních komunikací.....	4
3.1	Časové a výkonové zpoplatnění.....	4
3.2	Vjezd do určitých částí obce.....	4
3.3	Trvale vyhrazené parkovací místo.....	4
3.4	Zpoplatnění stání vozidel	5
3.4.1	Místní komunikace.....	5
3.4.2	Účelové pozemní komunikace neveřejně přístupné	6
3.5	Shrnutí	6
4	VYMÁHÁNÍ POPLATKŮ A VYNUCOVÁNÍ KÁZNĚ ŘIDIČŮ PŘI ZPOPLATNĚNÉM STÁNÍ VOZIDEL.....	7
4.1	Veřejná parkoviště – režim zákona pozkom.....	7
4.2	Parkoviště v uzavřených prostorách – režim mimo zákon pozkom	7
4.3	Shrnutí	8
5	Bibliografie	9

Seznam pojmů a zkratk

POZKOM	ZÁKON Č. 13/1997 SB., O POZEMNÍCH KOMUNIKACÍCH
SILNPROV	ZÁKON Č. 361/2000 SB., O PROVOZU NA POZEMNÍCH KOMUNIKACÍCH
PODMPROV	ZÁKON Č. 56/2001 SB., O PODMÍNKÁCH PROVOZU VOZIDEL NA POZEMNÍCH KOMUNIKACÍCH
SŘ	ZÁKON Č. 500/2004 SB., SPRÁVNÍ ŘÁD
DŘ	ZÁKON Č. 280/2009 SB., DAŇOVÝ ŘÁD
MÍSTPOPL	ZÁKON Č. 565/1990 SB., O MÍSTNÍCH POPLATCÍCH
ZÁKCN	ZÁKON Č. 526/1990 SB., O CENÁCH
SSÚ	SILNIČNÍ SPRÁVNÍ ÚŘAD

1 Úvod

Cílem tohoto DC je identifikovat relevantní legislativu, která v současnosti upravuje problematiku dopravu v klidu a souvisí s konceptem tzv. Mobility jako služby (MaaS). Zároveň bylo cílem identifikovat problémové části legislativy, kterou by bylo vhodné upravit pro potřeby implementace jednak vozidlové zábrany ale také identifikátoru pro získávání typové informace. Posouzení využitelnosti systému pro města a obce bude doplněno v průběhu Etapy II protože na začátku této Etapy bude provedeno dotazníkové šetření, které bude směřováno na všechny identifikované zapojené subjekty.

Tento výstup není hotovým dokumentem a průběžně budeme pracovat na jeho rozšiřování. V rámci přípravy testování systému chytrého parkování v reálném provozu (pilotní test) budou vyvstávat okolnosti, pro které budeme hledat oporu v legislativním řádu. Popřípadě budeme hledat možnost návrhu pro nezbytnou úpravu související legislativy. Dále bude hledán vhodný model realizace zpoplatnění, tj. způsob placení (rozúčtování) za parkovné jednotlivým vlastníkům parkovacích ploch, popřípadě obci na veřejných parkovištích.

2 Právní předpisy – předběžný výčet

V této kapitole je uveden výčet právních předpisů, jež se svým obsahem dotýkají provozu parkovacích systémů, vlastnictví silniční infrastruktury, a dalších aspektů kterými je nutné se zabývat při instalaci a provozu parkovacích systémů.

ZÁKON Č. 13/1997 SB. – O POZEMNÍCH KOMUNIKACÍCH

- § 12 a § 14 součásti a příslušenství pozemní komunikace
- § 12 odst. 6 – veřejné parkoviště
- § 19 – obecné užívání pozemních komunikací
- § 23 – zpoplatnění stání na místních komunikacích nařízením obce

ZÁKON Č. 361/2000 SB. – O SILNIČNÍM PROVOZU

- § 61–78 – obecná, místní a přechodná úprava provozu na pozemních komunikacích
- § 124 odst. 3 – informační povinnost orgánů veřejné moci o situaci v provozu vůči Ministerstvu dopravy a věcná příslušnost správních orgánů, Policie ČR

PROVÁDĚCÍ VYHLÁŠKA Č. 294/2015 SB., KTEROU SE PROVÁDĚJÍ PRAVIDLA PROVOZU NA POZEMNÍCH KOMUNIKACÍCH

ZÁKON Č. 596/1990 SB. O CENÁCH

- § 13 ODST. 2

ZÁKON Č. 565/1990 SB. O MÍSTNÍCH POPLATCÍCH

- § 4
- § 10

ZÁKON Č. 265/2000 SB. O PŮSOBNOSTI ORGÁNŮ ČESKÉ REPUBLIKY V OBLASTI CEN

- § 4a

3 Zpoplatnění obecného užívání pozemních komunikací

Tvůrce této právní analýzy si je vědom faktu, že pro účely projektu MAASPARK nebudou mít všechny zde uvedené analýzy jednotlivých druhů zpoplatnění význam. Je však za nutné uvést pro určitý ucelený přehled a možné návaznosti a souvislosti pro zvažování praktických řešení.

3.1 Časové a výkonové zpoplatnění

§ 20 - 22j PozKom – jde o užití vybraných druhů komunikací – dálnic a silnic I. třídy pouze s uhrazenou dálniční známkou nebo mýtným podle druhu vozidla. Stání vozidel na přilehlých odpočívkách zpoplatněno není ve smyslu § 12 odst. 5 PozKom.

3.2 Vjezd do určitých částí obce

Podrobněji upravuje § 10 ZákMístPop. Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst (dále jen "vybraná místa") platí fyzická nebo právnická osoba, které bylo vydáno povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst. Poplatek neplatí fyzické osoby přihlášené nebo vlastníci nemovitosti ve vybraném místě, osoby jim blízké, manželé těchto osob a jejich děti. Dále osoby, které ve vybraném místě užívají nemovitost k podnikání nebo veřejně prospěšné činnosti nebo osoby, které jsou držiteli průkazu ZTP nebo ZTP/P a jejich průvodci. Poplatek se vybírá za vydání povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst, do kterých je jinak vjezd zakázán příslušnou dopravní značkou.

Sazba poplatku za vjezd s motorovým vozidlem do vybraných míst činí až 200 Kč za každý započatý den. Obec může po dohodě s poplatníkem stanovit poplatek také paušální částkou např. za rok.

Tato úprava se v minulosti používala např. na území Krkonošského národního parku pro jízdu ke Špindlerově Boudě ze Šindlerova Mlýna. Aktuálně není známo, že by se tento institut někde prakticky využíval.

3.3 Trvale vyhrazené parkovací místo

Vyhrazení parkovacího místa je podle § 25 odst. 6 písm. c) bodu 4 PozKom zvláštním užíváním, ke kterému je dle odst. 1 tohoto ustanovení nutné povolení příslušného silničního správního úřadu vydaného s předchozím souhlasem vlastníka dotčené pozemní komunikace (vlastníkem dotčené komunikace může být např. obec nebo kraj). Zpoplatnění nepodléhají parkovací místa zřízená pro osoby, které jsou držiteli průkazu ZTP, nebo ZTP/P, resp. parkovacího průkazu ve smyslu § 67 SilnProv. V opačném případě je vybírán poplatek 1.000 Kč za povolení zvláštního užívání na dobu delší než 6 měsíců podle položky č. 36 zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích a 10 Kč za každý započatý m² užívané plochy a den podle § 10 odst. 4 ZákMístPop.

Tato parkovací místa, pokud nebudou určena pro držitele uvedených průkazů, mohou být právě k dispozici sdílenému parkování v čase, kdy je nevyužívá ten, pro něhož jsou vyhrazena.

Povolit takové zvláštní užívání lze pouze na místní komunikaci. Na veřejně přístupné účelové pozemní komunikaci tak lze učinit toliko stanovením místní úpravy provozu (dopravním

značením umístěným na základě opatření obecné povahy), neboť na účelových pozemních komunikacích se o zvláštním užívání pozemní komunikace vůbec nerozhoduje.

3.4 Zpoplatnění stání vozidel

Pro začátek je třeba uvést, že podle § 12 odst. 6 PozKom veřejné parkoviště může být jak samostatnou místní či účelovou komunikací, tak pouze stavebně a provozně vymezenou plochou místní nebo účelové komunikace. Jinak řečeno, parkoviště může být jednak budováno od počátku s úmyslem, že daná plocha (např. parkovací záliv nebo velká plocha s úzkým vjezdem z průběžné komunikace) bude sloužit k parkování, anebo může vzniknout tak, že pomocí dopravního značení a případně i technických prostředků (např. tzv. citybloků) bude vymezeno, která plocha stávající komunikace je určena k parkování. Oproti veřejnému parkovišti se vymezuje odpočívka, jejíž užití stáním zpoplatnit nikdy nelze ve smyslu § 12 odst. 5 PozKom.

3.4.1 Místní komunikace

§ 23 PozKom umožňuje zpoplatnit toliko užívání místních komunikací za účelem organizování dopravy na území obce, a to v následujících případech

- a) stání silničního motorového vozidla v obci na dobu časově omezenou, nejvýše však na dobu 24 hodin
- b) k odstavení nákladního vozidla nebo jízdní soupravy v obci na dobu potřebnou k provedení celního řízení,
- c) k stání silničního motorového vozidla provozovaného právnickou nebo fyzickou osobou za účelem podnikání, která má sídlo nebo provozovnu ve vymezené oblasti obce, nebo k stání silničního motorového vozidla fyzické osoby, která má místo trvalého pobytu nebo je vlastníkem nemovitosti ve vymezené oblasti obce nebo k stání silničních motorových vozidel stanovených v nařízení obce.

To vše pouze za podmínky, že tím nebude ohrožena bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích a jiný veřejný zájem. V nařízení obce stanoví obec způsob placení sjednané ceny a způsob prokazování jejího zaplacení.

Za tím účelem obec musí tyto úseky určit v nařízení obce (vydává rada obce v přenesené působnosti), přičemž tyto úseky nebo tato místa musejí být osazeny příslušnými dopravními značkami – místní úprava provozu na pozemních komunikacích, stanovení formou opatření obecné povahy ve smyslu § 77 odst. 5 SilnProv. Podobu dopravního značení pak stanovuje vyhláška č. 294/2015 Sb. V případech zpoplatněných parkovacích stání zpravidla půjde o dopravní značku IP13c – parkoviště s parkovacím automatem. V případě rezidenčního stání (písm. c) pak půjde o značky zónové, např. barevně odlišené)

Uvedené zpoplatnění je možné pouze na místních komunikacích formou nařízení, přičemž cena je regulována ZákCen a způsob jejího stanovení určuje Výměr MF č. 01/2022 ze dne 3. prosince 2021, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami. Tento výměr každoročně vydává Ministerstvo financí v cenovém věstníku. Část I. oddíl B (viz Cenový věstník), který pod číslem 5 tohoto seznamu uvádí službu – Služby parkovišť stanoví způsob výpočtu maximální ceny za

parkování a parkovací služby, jakož i případně náklady na odtah vozidla v případě blokového čištění nebo jinak neoprávněného stání.

Obec tedy nemůže zpoplatnit parkování na jiných druzích veřejně přístupných komunikacích než právě na komunikacích místních. Na místních komunikacích se nacházejí vždy parkoviště veřejná.

3.4.2 Účelové pozemní komunikace neveřejně přístupné

Má-li možnost zavést zpoplatnění obec jako vlastník svých veřejných parkovišť, musí ji v reakci na to (za přísných podmínek odpovídajících místním poměrům) mít i právnická či fyzická osoba v té samé lokalitě. Bylo by nepřijatelné nutit soukromé osoby k trpění bezplatného parkování na jejich pozemcích v situacích, kdy za užití obecního parkoviště v okolí se platí. Silniční správní úřad jako úřad dohlížející na dodržování pravidel PozKom však musí mít nad zpoplatňováním parkovišť kontrolu a měl by to být on, kdo vlastníkově parkoviště povolí konkrétní režim, případně stanoví bližší pravidla a podmínky.

Fakticky se to tak i nyní již děje, protože např. parkovací domy nebo neveřejné parkovací plochy, mezi které patří i plochy u nákupních center určené za určitých podmínek pro parkování zákazníků (např. po omezený čas v otevírací době zde umístěných obchodů) již tento status mají. Jde o neveřejně přístupné účelové pozemní komunikace, které jsou vlastně účelovými pozemními komunikacemi toliko podle jména, ale fakticky jsou z působnosti zákona o pozemních komunikacích vyjmuty. Nejsou však vyjmuty z působnosti zákona o silničním provozu (SilnProv), což znamená, že spadají pod dohled Policie ČR nebo obecní policie.

I tyto plochy lze zpoplatnit opět za použití cenové regulace podle ZákCen a výše uvedeného výměru Ministerstva financí, v němž je stanoven patřičný výpočet pro maximální možné ceny. Nebude se tak ale již dít v nařízení obce. Obec (a to ještě jen obec s rozšířenou působností) bude do tohoto procesu vstupovat pouze jako silniční správní úřad nebo úřad, který bude informován o úpravě provozu na neveřejně přístupné účelové pozemní komunikaci.

Paradoxně mezi takové vlastníky parkovacích ploch v uzavřených areálech může patřit i sama obec, nebo kraj, když právě takové parkovací domy nebo uzavřená stání zbudují. Mohou tak učinit, protože režim zpoplatnění takovýchto parkovacích ploch je vyjmut z působnosti zákona PozKom

3.5 Shrnutí

Zpoplatnění parkovacích stání na území obce může realizovat obec formou nařízení na místních komunikacích v působnosti zákona PozKom a dále tak mohou činit soukromé subjekty (ale i veřejnoprávní korporace jako třeba obec) na neveřejně přístupných účelových pozemních komunikacích, typicky oddělených závorou nebo bránou. Vyhrazená parkovací místa povolená rozhodnutím o zvláštním užívání pozemní komunikace zásadně zpoplatnit pro využití jinými osobami nelze. Je možné je poskytnout toliko bezplatně, pokud v konkrétním časovém úseku nejsou využívána, přičemž dopravní značení to musí formou dodatkové tabulky explicitně dovolit. Takové nastavení ovšem není příliš flexibilní, protože počítá dopředu s určitým vyhrazeným časem, který nemusí odpovídat aktuálním potřebám osoby, pro níž bylo parkovací místo vyhrazeno. Vyhrazená parkovací místa pro držitele parkovacích průkazů či ZTP, ZTP/P

poskytnout k využití jinými osobami nelze. Nelze ani zpoplatnit stání vozidel na odpočívkách po dobu potřebnou pro zajištění bezpečnosti a plynulosti silničního provozu a k odpočinku uživatelů, popřípadě k jejich občerstvení a k doplnění pohonných hmot.

4 VYMÁHÁNÍ POPLATKŮ A VYNUCOVÁNÍ KÁZNĚ ŘIDIČŮ PŘI ZPOPLATNĚNÉM STÁNÍ VOZIDEL

4.1 Veřejná parkoviště – režim zákona pozkom

V těchto případech se nezaplacený poplatek nevymáhá, neboť ostatně ani nebývá zřejmé a zjistitelné, jak dlouho zde dotýčný parkoval, a tak je věc řešena jako přestupek dle § 125c odst. 1 písm. k) SilnProv s možným uložením pokuty v částce 1.500 – 2.500 Kč s využitím možnosti trestat v registru vozidel evidovaného provozovatele vozidla v rámci jeho objektivní odpovědnosti ve smyslu § 125f SilnProv. V praxi se takto přistiženému provozovateli vozidla zašle tzv. výzva k zaplacení určené částky dle § 125h SilnProv, jejíž výše se stanovuje v rozmezí pro uložení pokuty příkazem na místě, což v daném případě ve smyslu § 125c odst. 7 písm. k) téhož zákona činí 0-2.000 Kč. Provozovateli se poskytne lhůta 30 dní na uhrazení této částky nebo na sdělení osoby řidiče, který nezaplatil poplatek za stání vozidla. Prvotní zjištění takového protiprávního jednání učiní buď orgán Policie ČR nebo obecní policie ať již při namátkové kontrole, nebo na základě informace od mnohdy anonymního oznamovatele. V současné době se využívá též automatizovaná kontrola vozidlem, v němž je umístěno zařízení snímající stojící vozidla. Pokud zjistí vozidlo, jehož registrační značka není zavedena v systému jako oprávněně parkující, automaticky vyhotoví a pošle oznámení správnímu orgánu. Další možností je použití městského dohlížecího kamerového systému.

Je známo, že některá zahraniční města, konkrétně Budapešť, vymáhají úhradu za neoprávněné stání formou soukromoprávního poplatku za neoprávněné užívání veřejného prostranství. Jde pak o pohledávku, která má soukromoprávní povahu a je díky tomu vymahatelná jednodušeji i napříč členskými státy EU přes smluvní advokáty, a to i díky prokázání právního zájmu na výdeji dat z evidence vozidel (viz dále).

4.2 Parkoviště v uzavřených prostorách – režim mimo zákon pozkom

I v těchto případech je možné v rámci dohledu Policie ČR/obecní policie nad bezpečností a plynulostí silničního provozu zasáhnout vůči neoprávněně stojícím vozidlům, jestliže je provoz regulován příslušnými dopravními značkami. Majitelé parkovacích ploch mohou takové protiprávní jednání dokonce i sami nafotit a dokumentovat a předat přímo správnímu orgánu projednávajícímu přestupky. Není vůbec nutné, aby věc přešla přes orgány policejní. Podmínkou je pouze odpovídající a jasné a zákonně provedené dopravní značení formou místní úpravy provozu na pozemních komunikacích.

V praxi bude hodně případů neoprávněného stání vozidel eliminováno umožněním výjezdu po zaplacení. Stávají se však případy, kdy za řidiče vozidla, který má parkovné

zapláceno, a jemuž se tedy otevře závora po vložení validovaného parkovacího lístku, těsně „pověsí“ tři další vozidla tak, že snímač u výjezdové závory nepozná, že první vozidlo již projelo, a proto zůstává závora otevřená do doby, než projede „vláček“ těsně za sebou jedoucích vozidel, jejichž řidiči parkovné neuhradili.

V takovém případě je vhodné, aby u výjezdu byl instalován kamerový systém, na jehož umístění bude řidič vjíždějícího vozidla upozorněn s tím, že vjezdem do parkoviště souhlasí s jeho provozním řádem. Kamerové záznamy pak v takovém případě umožňují majiteli parkovací plochy získat údaje z evidence vozidel o provozovateli těchto vozidel, jejichž řidiči parkovné neuhradili. Tuto možnost totiž zakotvuje § 5 odst. 7 písm. b) zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích. Údaje z evidence vozidel se totiž poskytnou fyzické nebo právnické osobě, která prokáže právní zájem na jejich poskytnutí. Poskytnutí údajů je zpoplatněno částkou 50 Kč za každé vozidlo (položka 3 zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích).

Následně majitelé parkovacích ploch mohou provozovateli vozidla zaslat předžalobní výzvu dle § 142a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, v níž budou požadovat úhradu parkovného, eventuálně sankčních poplatků (jakési formy smluvní pokuty), pokud tyto byly sjednány v provozním řádu parkoviště. Souhlas s obsahem tohoto provozního řádu totiž byl dán okamžikem vjezdu do těchto prostor. Předžalobní výzva v sobě obsahuje pohružku soudním řízením s následným navýšením úhrady o náklady tohoto řízení. V praxi se objevují případy, kdy dochází spíše k návrhu na smírné řešení stylem, pokud je zaplácena konkrétní částka přiměřeně navýšená o určité „administrativní náklady“, bude majitelem parkovací plochy věc považována za uzavřenou.

4.3 Shrnutí

Vymáhání nezapláceného parkovného na veřejných parkovištích se bude dít zásadně formou namátkového/automatizovaného (prostřednictvím kamerových nebo detekčních systémů nebo fyzickým dohledem policejních orgánů či správce komunikace) zjištění přestupku. Ten pak bude následně projednán, přičemž k odpovědnosti lze zjednodušenou formou „hnát“ přímo provozovatele vozidla. Parkovací poplatek sám o sobě se v takovém případě nevymáhá.

Vymáhání poplatků na neveřejných parkovištích pak probíhá soukromoprávní cestou. Je pouze nutné zakotvit práva a povinnosti uživatele takového parkoviště, aby měl alespoň teoretickou možnost se s nimi seznámit (souhlas s pravidly je dán vjezdem na parkovací plochu). Protiprávní jednání lze dokumentovat (kamerovým systémem, fyzickým dohledem), čímž se prokáže právní zájem na výdeji informace o provozovateli vozidla z evidence vozidel u příslušného orgánu.

5 Bibliografie

- [1] Černín K., Černínová M., Tichý M.: Zákon o pozemních komunikacích, komentář, Wolters Kluwer I. vydání Praha 2015, aktualizace 2017
- [2] Právní předpisy a důvodové zprávy